

3. Frost & Sullivan Businesses Winning Women's Hearts to Thrive: 9 Mega Trends Leading the Way in the Sheconomy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.frost.com/news/9-mega-trends-leading-the-way-in-the-sheconomy/>.
4. Morgan Stanley Insights The Power Behind the SHEconomy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.morganstanley.com/insights/articles/investing-in-the-sheconomy>.
5. YC.Market Аналітика реєстрацій ФОП в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yc.market/uk/>.
6. Ernst & Young Women Fast Forward: The Time for Gender Parity Is Now [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ey.com/en_gl/women-fast-forward (дата звернення: 07.05.2026).
6. World Economic Forum Global Gender Gap Report 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2025/>.
7. ILOSTAT International Labour Organization Statistics Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ilostat.ilo.org/>.
8. GRC.ua GRC Labor Market Barometer 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://grc.ua/>.
9. UN Women Ukraine Жінки, мир та безпека в Україні: аналітичні матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraine.unwomen.org/uk>.
10. OECD Gender Equality and Women's Empowerment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/gender/>.
11. World Bank Gender Overview [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/gender>.

УДК 334.012.64:330.131.7

СТІЙКІСТЬ ТА АДАПТАЦІЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сапожніков Лаврентій
lugmaster.zero@gmail.com

Іщенко Артем
yalerada4@gmail.com

*Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
м. Черкаси
Науковий керівник: Цибань Анжела*

У сучасних умовах економічної нестабільності, спричиненої повномасштабною війною, інфляційними процесами та глобальними викликами, малий бізнес відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості економіки України. Він є важливим інструментом підтримки зайнятості населення, розвитку конкурентного середовища та адаптації економіки до кризових умов. В умовах воєнного стану саме мале підприємництво демонструє високу гнучкість і здатність до швидкого відновлення, що зумовлює актуальність дослідження його розвитку та визначення ефективних механізмів підтримки.

Малий бізнес становить основу підприємницького сектору України. За даними Державної служби статистики України, станом на 2025 рік його частка перевищує 90% від загальної кількості суб'єктів господарювання, забезпечуючи значну частину зайнятості населення та формуючи вагомий внесок у валовий внутрішній продукт [1]. Для більш ґрунтовної оцінки змін у підприємницькій активності доцільно проаналізувати динаміку відкриття та припинення діяльності фізичних осіб-підприємців, що наочно відображено на Рис. 1.

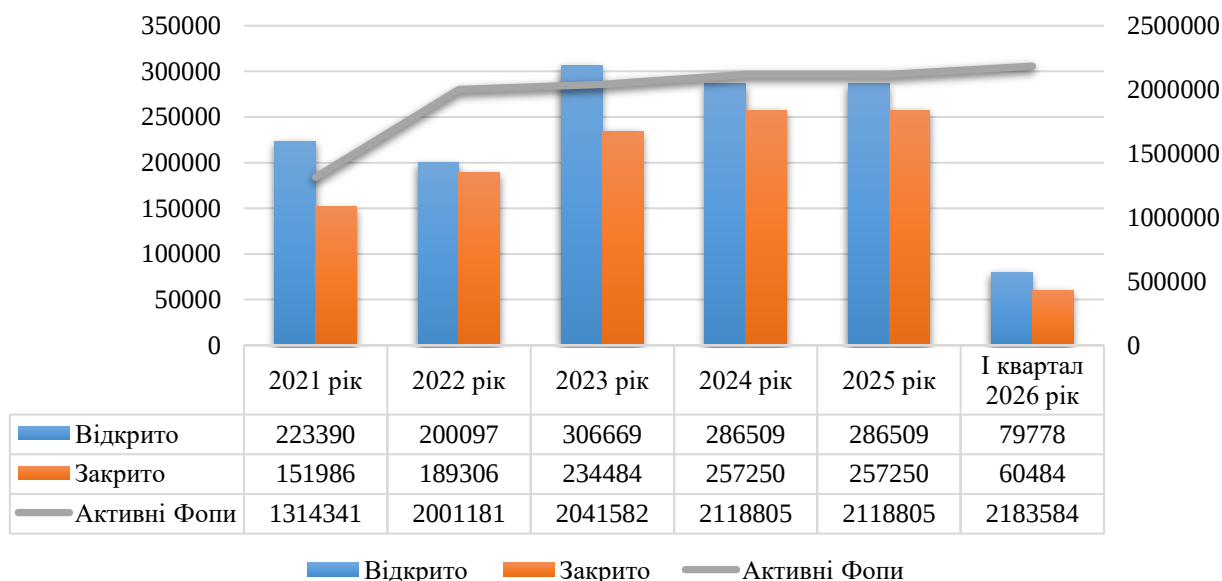

Рис. 1 Динаміка реєстрацій та закриття ФОП за 2021-2026 рр.

Джерело: складено автором за даними [2,3].

Аналіз динаміки відкриття та закриття фізичних осіб-підприємців свідчить про значний вплив воєнних подій на підприємницьку активність. У 2022 році, з початком повномасштабної війни, спостерігалось різке скорочення кількості нових реєстрацій бізнесу, що було зумовлено високим рівнем невизначеності та безпековими ризиками. Водночас уже з 2023 року почалося поступове відновлення підприємницької активності, яке досягло пікових значень за період 2021-2025 років. Надалі, у 2024-2025 роках, темпи зростання дещо уповільнилися, однак загальна тенденція залишалася позитивною.

Статистичні дані свідчать про подальше відновлення підприємницької активності. Зокрема, у першому кварталі 2026 року в Україні було зареєстровано 63 920 нових ФОП, тоді як 52 623 підприємці припинили діяльність, що забезпечило позитивний приріст у 11 297 суб'єктів господарювання [3]. Це свідчить про поступову стабілізацію бізнес-середовища навіть в умовах воєнної економіки.

Більш об'єктивним показником стану малого бізнесу є рівень активності підприємців. За аналітичними даними платформи Opendatabot, кількість активних ФОП у 2022 році порівняно з попереднім роком скоротилась на 87%, однак вже з 2023 року вона демонструє стійку тенденцію до зростання. Загалом кількість активних ФОП у 2025 році перевищує 2 млн осіб, а за період повномасштабної війни їх загальна чисельність зросла приблизно на 194 тис. Отримані результати свідчать про те, що відновлення малого бізнесу супроводжується не лише кількісним зростанням, але й якісними змінами у способах ведення підприємницької діяльності, що проявляється в активній адаптації бізнесу до нових умов функціонування.

Значний вплив на розвиток підприємництва мала вимушена релокація бізнесу. Унаслідок бойових дій значна кількість підприємств була змушена змінити місце ведення діяльності, що сприяло перерозподілу економічної активності між регіонами. Водночас цей процес дозволив зберегти значну частину бізнесу та забезпечити його подальше функціонування.

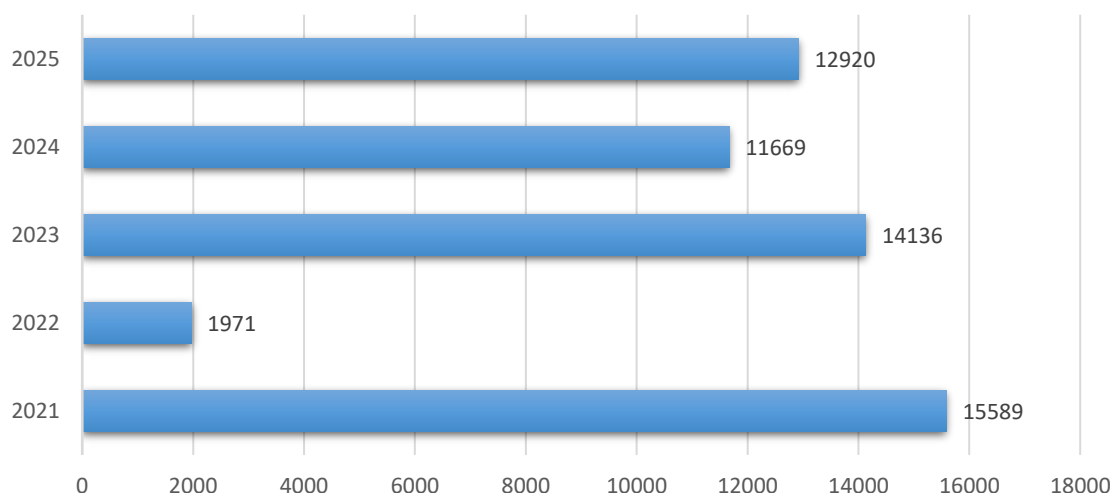

Рис. 2 Динаміка релокованих підприємств за 2021-2025 рр.

Джерело: складено автором за даними [4].

Динаміка релокованих підприємств за 2021-2025 роки є нестабільною та відображає вплив воєнних умов. Після відносно високого рівня у 2021 році (15 589 підприємств) у 2022 році показник різко знижується до 1 971 через початок повномасштабної війни. У 2023 році спостерігається відновлення до 14 136 підприємств, що свідчить про адаптацію бізнесу до нових умов. У 2024 році фіксується зниження до 11 669, а у 2025 році - часткове зростання до 12 920 підприємств. Загалом динаміка має хвилеподібний характер, що відображає поступову адаптацію бізнесу до умов воєнної економіки та зміну масштабів релокаційних процесів у часі.

У 2023-2025 роках підприємці активно адаптуються до нових умов господарювання. Серед основних напрямів адаптації також можна виділити цифровізацію бізнесу, розвиток онлайн-торгівлі, диверсифікацію каналів збуту та оптимізацію витрат. Зокрема, значна частина нових підприємств створюється у сфері онлайн-торгівлі, освіти та консалтингу, що свідчить про структурні зміни у підприємницькому середовищі.

Важливу роль у підтримці малого бізнесу відіграє державна політика. Програма «єРобота» спрямована на стимулювання підприємницької діяльності через надання грантів, а програма «Доступні кредити 5-7-9%» забезпечує фінансову підтримку суб'єктів господарювання [5]. Окрім цього, діє система податкових пільг, що дозволяє ФОПам добровільно сплачувати ЄСВ та звільняє підприємців у зоні бойових дій від сплати єдиного податку. Додатковими інструментами підтримки є програми компенсацій за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та пільгове ввезення енергообладнання для забезпечення автономності бізнесу [6]. Однак доступ до фінансових ресурсів залишається обмеженим для мікробізнесу через складність процедур і високі вимоги до позичальників.

Попри позитивну динаміку, розвиток малого підприємництва супроводжується низкою проблем. Серед основних викликів варто виділити нестабільність економічного середовища, дефіцит робочої сили внаслідок міграції та мобілізації, обмежений доступ до фінансових ресурсів, а також високий рівень податкового навантаження. Додатковими стримуючими факторами є логістичні труднощі, руйнування інфраструктури та зниження внутрішнього попиту.

Узагальнюючи, варто відзначити, що малий бізнес в Україні навіть в умовах воєнного стану демонструє високу адаптивність та здатність до відновлення. Позитивна динаміка кількості активних підприємців, зростання зайнятості та поступове відновлення реєстрацій нових підприємств та ФОПів свідчать про формування стійких тенденцій розвитку підприємницького середовища. Водночас подальше зростання малого бізнесу значною мірою залежатиме від стабілізації безпекової ситуації, удосконалення державної підтримки та розширення доступу до фінансових ресурсів. У перспективі ключовими напрямками розвитку

малого підприємництва можуть стати подальша цифровізація бізнес-процесів, інтеграція у міжнародні ринки, розвиток інноваційних видів діяльності та зміцнення експортного потенціалу. Важливим фактором також залишатиметься підтримка підприємств на регіональному рівні, зокрема в контексті відновлення постраждалих територій та стимулювання релокації бізнесу.

Отже, за умови ефективної державної політики та сприятливого інвестиційного клімату малий бізнес має потенціал стати одним із ключових драйверів економічного відновлення України та забезпечити її довгострокове економічне зростання.

Список використаних джерел

1. Показники діяльності підприємств. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.04.2026).
2. Аналітика ринку ФОП в Україні. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2026/01/20/166597002/> (дата звернення: 10.04.2026).
3. ФОПноміка: економіка українських ФОПів в реальному часі. Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/open/foponomics> (дата звернення: 11.04.2026).
4. Релокація підприємств в Україні. Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2025-12> (дата звернення 10.04.2026).
5. «Робота» – урядова програма безповоротних грантів. «Робота.Дія». URL: <https://erobota.dia.gov.ua/> (дата звернення 11.04.2026).
6. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/331-2022-%D0%BF> (дата звернення 11.04.2026).

УДК 630:330.34

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

*Оксана Костюк
kostuk@stlk.in.ua
методист*

*Сторожинецький лісовий фаховий коледж
м.Сторожинець*

Лісова галузь України на сучасному етапі переживає найбільш радикальну та глибоку трансформацію за весь період незалежності. Лісовий фонд, що займає близько 15,9% території країни (приблизно 10,4 млн га), є не лише критичним природним ресурсом та джерелом сировини, а й стратегічним активом національної та екологічної безпеки. Роль лісів у депонуванні вуглецю, регулюванні водного балансу та збереженні біорізноманіття стає фундаментальною на тлі глобальних кліматичних викликів, де Україна прагне стати активним учасником європейського «Зеленого курсу».

Сьогодні стан галузі визначається трьома магістральними векторами: інституційним переходом до єдиної вертикалі управління, масштабною цифровою трансформацією («Ліс у смартфоні») та критичною необхідністю адаптації господарювання до умов повномасштабної війни. Метою даного реферату є системний аналіз поточних реформ, технологічних інновацій у вітчизняному лісовому господарстві та визначення довгострокових перспектив інтеграції України у європейський екологічний та економічний простір через впровадження принципів сталого (невиснажливого) лісоуправління, що базується на науковому підході та цифровій прозорості.